

Mottagare
Regionstyrelsen

Motion Skapa förutsättningar för mer grundvatten på Gotland

Förlag till regionstyrelsen för beslut i regionfullmäktige

- Motionen avslås.

Sammanfattning

Liberalerna har i en motion 2022-06-20 till Region Gotlands regionfullmäktige föreslagit att regionstyrelsen ges i uppdrag att dels initiera skapandet av en ny recipient för reningsverket i Visby inne på ön för att återvinna renat vatten, dels ett uppdrag att initiera en utredning om att flytta reningsverket i Visby in på ön för att frigöra mer yta för byggande i Visby.

Tankarna bakom motionens förslag – att spara vatten på ön – anser teknikförvaltningen och dess VA-avdelning vara mycket bra, helt i linje med hur förvaltningen resonerar. Förvaltningen argumenterar dock för att det finns både tekniska, juridiska och framför allt ekonomiska skäl för att inte skapa en ny recipient för reningsverket i Visby inne på ön och inte heller för att flytta reningsverket för att frigöra mer yta för byggande i Visby.

Tekniska nämnden beslutade 2023-03-28 att föreslå regionfullmäktige att avslå motionen. Regionstyrelseförvaltningen har i detta ärende inget att tillägga utan rekommenderar även regionstyrelsen att föreslå regionfullmäktige att avslå motionen.

Ärendebeskrivning

Claes Nysell, Mats-Ola Rödén och Aina Mattson från Liberalerna

har i en motion till Region Gotlands regionfullmäktige 2022-06-20 (RF § 129) föreslagit att

- regionstyrelsen ges i uppdrag att initiera en flytt av recipienten för reningsverket i Visby in på ön för att återvinna renat vatten, samt att
- regionstyrelsen ges i uppdrag att initiera en utredning om att flytta reningsverket i Visby in på ön för att frigöra mer yta för byggande i Visby.

Motionärerna lyfter fram att vattenfrågan är central i all samhällsplanering, att Gotland har utmaningar både när det gäller dricksvatten och reningen av spillvatten och att det från politikens sida handlar om att skapa förutsättningar för samhällsbyggandet genom långsiktighet i planeringen.

Motionen expedierades 2022-12-19 till regionstyrelseförvaltningen och remitterades samtidigt till tekniska nämnden. Tekniska nämnden beslutade i ärendet 2023-03-28 (TN § 79).

Bedömning

Tankarna bakom motionens förslag – att spara vatten på ön – anser teknikförvaltningen och dess VA-avdelning vara mycket bra, helt i linje med hur förvaltningen resonerar. I dagsläget så finns fyra liknande anläggningar på Gotland, där kommunalt spillvatten används till bevattning. I jämförelse med kapaciteten på Visby avloppsreningsverk är dock dessa anläggningar små.

Det finns dock ett antal skäl, menar teknikförvaltningen, som talar mot denna lösning i Visby. En av de viktigaste, förutom ekonomi och teknik, är att EU:s avloppsdirektiv för närvarande revideras. Tidiga utkast av kommissionens förslag gör gällande att de bevattningsdammar för spillvatten som finns på Gotland kan komma att bli olagliga om inte direktivet ändras till Region Gotlands fördel.

Att flytta Visby avloppsreningsverks recipient till inlandet, exempelvis i form av att anlägga våtmark, bevattningsdammar, infiltration eller kombinationer av dessa, skulle kräva mycket stora ytor, uppskattningsvis minst 100 hektar, ytor som i dagsläget inte finns att tillgå. På grund av det vattenskyddsområde som finns runt Visby skulle även placeringen av en sådan inlandsrecipient behöva lokaliseras på ett ganska stort avstånd från Visby.

Kostnader för att dra ledningar från nuvarande reningsverk till närmast möjliga recipient hamnar på minst 30 miljoner kronor. Att pumpa spillvattnet hela vägen är också förknippat med stor energiförbrukning.

Motionens andra förslag, att bygga ett nytt reningsverk på annan plats, uppskattas kosta uppåt 1 till 1,5 miljarder kronor. Fördelar med detta skulle vara att reningsverket kan bli väl anpassat för framtida krav och att det då bör byggas med genomströmningsteknik så att pumpning undviks så långt som det är möjligt i reningsverket.

Att riva någonting befintligt och bygga nytt är sällan eller aldrig gynnsamt ur hållbarhetsperspektiv. Reningsverket består av stora bassänger som är gjutna av betong som måste rivas och destrueras.

Att riva reningsverket för att sälja marken för bostadsändamål bör inte vara möjligt då platsen även ligger innanför området för omgivningspåverkan av buller från riksintresset hamnen.

Teknikförvaltningen framhåller att ledningsnätet i Visby är lagt så att det lutar ner mot reningsverket, att ändra på detta är mycket kostsamt och svårt. För att kunna flytta reningsverket så måste på platsen för nuvarande reningsverk finnas en pumpstation som pumpar spillvattnet hela vägen till nya reningsverket eller nya

recipienten. I långa ledningar för spillvatten kommer det bli svårt att undvika bildandet av svavelväte som doftar väldigt illa.

För att transportera spillvattnet så behövs flertalet pumpstationer. Detta medför att varje pumpstation måste ha möjlighet till nödbräddning vid strömavbrott eller teknisk störning. Dessa bräddningar medför att orenat spillvatten går ut i diken eller i Östersjön.

Teknikförvaltningen ger ett antal förslag på andra vattenbesparande åtgärder. I en nära framtid bör det enklaste och billigaste vara att återanvända spillvattnet. Att rena spillvatten till tekniskt vatten för bevattning m.m. är i dagsläget fullt möjligt, det kommer göras tester på Visby reningsverk under 2023–2024 för att se vilken renhet som skulle kunna uppnås genom filtrering och desinfektion av renat spillvatten. Att rena spillvattnet ytterligare till dricksvatten är i dagsläget tekniskt möjligt, men lagar och abonnenternas inställning är inte helt tillåtande till denna snabba återanvändning av spillvatten.

Vidare har ett par av Visbys stora vattenförbrukare, Arla och Protos (f.d. Gotlands slagteri) för avsikt att rena sitt processvatten och återanvända detta som tekniskt vatten, åtgärder som kommer spara stora mängder dricksvatten.

För att avlasta Visby reningsverk och säkra att reningsverket fortsatt kan vara REVAQ-certifierat så finns tankar på att låta slamtömning från enskilt avlopp köras till annat reningsverk alternativt att bygga ett separat reningsverk för detta slam.

Mot bakgrund av de ovan angivna skälen blev tekniska nämndens beslut att föreslå regionfullmäktige att avslå motionen. Regionstyrelseförvaltningen har inget att tillägga utan rekommenderar regionstyrelsen att föreslå regionfullmäktige att avslå motionen.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/ rättsligt perspektiv

Den revidering som just nu pågår av EU:s avloppsdirektiv är oroande när det gäller framtiden för den s.k. Gotlandsmodellen, dvs. att rena spillvatten genom lång lagringstid i dammar och sedan utnyttja vattnet (och kvarvarande näring) för bevattning.

2. Ekonomiskt perspektiv

Båda yrkanden skulle vara mycket dyra att genomföra. En flytt av såväl reningsverk inklusive ledningsnät och anläggande av infiltrationsdammor skulle uppskattningsvis kosta cirka 1 till 1,8 miljarder kronor. En uppgradering av befintligt reningsverk, så att detta kan producera tekniskt vatten eller till och med dricksvatten, skulle sannolikt vara en mycket billigare lösning.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att frågan inte rymmer något specifikt barnperspektiv.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att frågan inte rymmer något specifikt jämställdhetsperspektiv.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Stora ytor på landsbygden skulle behöva tas i anspråk för att ta om hand den stora mängden renat spillvatten från Visby. Det är viktigt att produktiv jordbruksmark inte tas i anspråk för en sådan anläggning, det skulle ha en negativ inverkan på lantbruksnäringen. Eventuellt skulle några få närliggande lantbrukare dock kunna utnyttja vattnet för bevattning.

6. Klimat- och miljöperspektiv

Som teknikförvaltningen lyfter fram är det mycket sällan en miljövinst att riva någonting befintligt och bygga nytt med i grunden samma funktion. I det här fallet är det svårare, eftersom

det handlar om två olika förslag; byte av recipient (anläggande av en helt ny) respektive att också flytta hela reningsverket. Vissa påverkansfaktorer skulle minska och andra tillkomma. Utan tillgång till en djupare klimat- och miljöanalys är det omöjligt att dra några säkra slutsatser, speciellt inte i en tid av klimatförändring där vattnet som resurs kommer att öka i värde. Som teknikförvaltningen påpekar finns också många alternativa möjligheter att spara grundvatten som skulle behöva tas med som referenser i ett sådant analysarbete.

Beslutsunderlag

Motion från Liberalerna Gotland. Skapa förutsättningar för mer grundvatten på Gotland, daterad 2022-06-20

Regionfullmäktige, 2022-06-20, § 129

Tekniska nämnden, 2023-03-28, § 79

Tjänsteskrivelse regionstyrelseförvaltningen, daterad 2023-04-18

Regionstyrelseförvaltningen

Torsten Flemming
T.f. regiondirektör

Skickas till

TN-reg
TKF VA-avd.